

Partilovnemnda
Postboks 14
6801 Førde

Oslo, 4. oktober 2023

Partistøtte – eksterne bidrag og bindinger

De faktiske forhold knyttet til eksterne bidrag og debattene rundt dette i forbindelse med årets valgkamp viser at det er behov for en gjennomgang og tydeliggjøring av regelverket.

3. desember 2021 sendte Fremskrittspartiet brev til Partilovnemnda der vi ba om en utredning av hvorvidt loven og regelverket rundt partifinansiering etterfølges av alle partier og givere. Vi mener det er et tydelig behov for en helhetlig gjennomgang av en rekke problemstillinger knyttet til loven og forståelsen av denne. Vi etterlyser derfor en tilbakemelding på vår forespørsel.

Det er flere forhold knyttet til forståelsen av partilovens bestemmelse om at *«å sikre offentlighetens rett til innsyn og å motvirke korrupsjon og uønskede bindinger ved at det er åpenhet om finansieringen av de politiske partienes virksomhet.»*

Fremskrittspartiet ønsker en helhetlig gjennomgang av loven og praktiseringen av den velkommen. Vi mener samtidig at en slik utredning må ta opp i seg alle aktuelle problemstillinger. Derfor redegjør vi her nærmere for de aktuelle problemstillingene. Overordnet handler disse forholdene om hvilke bindinger det er mellom bidrag og innflytelse på politikk.

I debatten den senere tid er problemstillingen om åpenhet rundt hvem som er giver og hvilken innflytelse sentralt. En vurdering av dette må både gjelde om hvem som er giver, men også hvordan lovens bestemmelser om bindinger skal forstås der det gis verv og politisk gjennomslag.

Partiet viste i brevet også til at Partilovnemnda i brev av 17. november 2021 pekte på at flere av de samme partiene får ytterligere støtte fra noen av de samme organisasjonene som muligens ikke en gang blir rapportert inn. Fremskrittspartiet pekte i brevet på at det utgjør et stort demokratisk problem at støttens størrelse og art ikke har full åpenhet og at det synes klart at prinsippet om påvirkning mot ytelser ikke synes å være tilstrekkelig ivaretatt.

Også i valgkampen 2023 har vi sett flere forhold der det er kan reises spørsmål ved om støtte til politiske partier er rapportert inn, og at eventuelle motytelser for støtte ikke er belyst.

4. august kunne vi lese i VG at LO lanserte sin egen valgkampbuss, med planer om å frakte både statsminister Jonas Gahr Støre, statsråder og lokale kandidater rundt i valgkampen. Kostnaden ble oppgitt til rundt 300.000 kroner.

Dette er nok et eksempel på et omfattende bytteforhold mellom LO og tilknyttede organisasjoner på den ene siden og partier på venstresiden, hvor pengestøtte byttes mot daglig innflytelse. Det handler om møte-, tale-, forslags- og stemmerett i partiets organer og verv som følge av representasjon, mens pengene går den andre veien. Valgkampbussen tar dette samrøret til et nytt nivå ved at LO setter i gang en egen kampanjebuss for å drive aktiv valgkamp for Ap og deres kandidater.

I valgkampen 2023 har vi også sett at tillitsvalgte i et LO-forbund stiller i en LO-betalt annonse hvor vedkommende får frem sitt budskap om å stemme på Arbeiderpartiet. Fellesforbundet står bak en kampanje som profilerer en rekke av sine egne tillitsvalgte, som ber velgerne stemme på Ap og andre rødgrønne partier som disse tillitsvalgte selv stiller på liste for ved høstens valg. Vi har også ved tidligere valg sett at LO-tilknyttede organisasjoner kjøper annonser for partier/kandidater som ikke rapporteres som partistøtte. Dette representerer en stor demokratisk utfordring og er uten tvil rapporteringspliktig som bidrag til Arbeiderpartiets valgkamp.

I Trondheim advarte lederen av LO, Åge Samuelsen Senterpartiet mot å skifte side i politikken. «De får støtte fra LO nasjonalt fordi de rødgrønne. Hvis de gjør noe annet nå, vil jeg mene at det må opp til diskusjon neste gang», sa Samuelsen til Adresseavisen 13. september.

Dette minner om tidligere LO-leder Gerd Liv Valla som i VG 29. august 2001 truet med «full boikott av Aps valgkamp, trusler om å oppfordre LOs medlemmer til å stemme på partier som er imot sykelønnskutt og ikke bevilge penger til Aps rådyre valgkamp».

Gjennom mange år har det forekommet ulike former for skjult støtte til partier på venstresiden, der bidragsyterne i bytte har fått politisk innflytelse. Over mange tiår har det vært et bytteforhold mellom politikk, posisjoner og penger. I 2023 har vi sett dette blant annet i form av at LO som har fast plass i Arbeiderpartiets sentralstyre og leder valgkomiteen i partiet, samt klippekort på å sitte i partiets programkomite, har fått gjennomslag for å øke fagforeningsfradraget, som går direkte til LOs egne medlemmer. Dette koster alle landets skattebetalere 675 millioner kroner i året mer enn i 2021. Hvis andre partier i 2023 hadde gjort tilsvarende i samarbeid med andre organisasjoner, hvordan ville partilovnemnda forholde seg til det?

Vi mener en slik utredning må ta opp i seg alle forhold for bidrag til partiene, herunder også støtte i form av betalte annonsekampanjer av tredjepart, eller andre bidrag som for eksempel reduserte kostnader til lokaler (beregnet ut fra markedspris), støtte i form av felles ansatte mellom bidragsyter og et politisk parti, kostnader knyttet til telefoner/internett eller porto for utsendelse av informasjonsmateriell.

Vi viser her til at Partilovnemnda i brev av 17. november 2021 problematiserte at indirekte partistøtte er i ferd med å få økt betydning, sammenlignet med støtte som kanaliseres direkte til partiene og dermed fanges opp av partilovens system for å sikre åpenhet. Nemnda pekte den gang på at bestemmelsene gjelder uten hensyn til om det er tale om bidrag i form av penger eller om det er naturalytelse (varer, tjenester mv.) som mottas vederlagsfritt eller til underpris og at annonser eller andre former for kampanjer i tradisjonelle eller sosiale medier til fordel for et parti eller noen av partiets kandidater gir eksempler på naturalytelse med økonomisk verdi.

Vi ser frem til en utredning og Fremskrittspartiet bidrar gjerne i en slik prosess som kan føre frem til en helhetlig forståelse eller lovendringer som sikrer åpenhet og som det heter i partilovnemnda kan «*motvirke korrupsjon og uønskede bindinger.*»

Vi ber om en tilbakemelding på hvordan partilovnemnda vil følge opp dette i tiden fremover.

Vedlagt følger tidligere brev fra Fremskrittspartiet til partilovnemnda som ikke er besvart.

Med hilsen
Fremskrittspartiet

Finn Egil Holm
Generalsekretær og stabssjef

Partilovnemnda

Deres ref: 2021/3796 /347

Vår ref: 2021/Partilovnemnda

Oslo, 3. desember 2021

Partistøtte – eksterne bidrag

Vi viser til deres brev av 17. november 2021. Vi svarer med dette på deres henvendelse.

De faktiske forhold knyttet til eksterne bidrag og debattene rundt dette i forbindelse med årets valgkamp viser at det er behov for en gjennomgang og tydeliggjøring av regelverket.

I dag finansieres flere politiske partier opp med motytelser som offentligheten ikke engang vet om. Det bør derfor tas en nærmere vurdering av samrøret som oppstår når de samme organisasjonene som donerer penger til politiske partier også får tilgang til verv og aktiv politisk påvirkning i de samme partiene og ovenfor mulig regjeringsmedlemmer.

I tillegg fremgår det av deres brev eksempel 2 at flere av de samme partiene får ytterligere støtte fra noen av de samme organisasjonene som muligens ikke en gang blir rapportert inn.

I sum utgjør dette et stort demokratisk problem i at innflytelsessamrøret, støttens størrelse og art ikke har full åpenhet. Prinsippet om påvirkning mot ytelse synes det også være klart at ikke er tilstrekkelig ivarettatt.

For eksempel har både LO, Fagforbundet og Fellesforbundet viktige valgte posisjoner i både landsstyret og sentralstyret til Arbeiderpartiet. Disse organisasjonene har også vært med å utforme partiprogram som medlem av programkomiteen, og var raskt ute med å kreve både posisjoner og gjennomslag etter at valgresultatet var klart. Uavhengighet kan vanskelig spores når viktige posisjoner nærmest byttes i valgkampbidrag på flere titalls millioner kroner. Partiloven legger opp til gjennomsiktighet når det kommer til bidrag til politiske partier. Det er viktig for å sikre at sterke grupper i det skjulte ikke kjøper seg politisk makt og innflytelse. Disse organisasjonenes gjennomslag for økte skattefradrag for fagforeningsfradrag er et godt eksempel på slik motytelse.

Under årets valgkamp donerte foreningen Aksjon for borgerlig valgseier 1 million kroner fordelt på partiene Høyre, KrF, Venstre og Fremskrittspartiet. Aksjon for borgerlig valgseier er registrert som en forening, og har egen nettside med full åpenhet om hvem de er og hva de står for, samt hvordan foreningen er organisert.

I forbindelse med dette bidraget uttalte leder av Partilovnemnda, Eivind Smith, blant annet følgende: *«Rapporter fra partier som mottar bidrag fra organisasjonen Aksjon for borgerlig valgseier gir ikke beskjed om hvem som egentlig ga pengene. Dette fremstår som en mangel i det systemet som skal bidra til åpenhet om hvordan partiene er finansiert. Resultatet blir at offentligheten ikke får vite hvem som ga store beløp i indirekte partistøtte.»* og at *«...Det kan være grunn til å utrede nærmere hvordan vi kan sikre åpenhet om den samlede partistøtten, ikke bare om støtte direkte til et parti»* (Filter Nyheter, 18.08.2021).

I denne forbindelse ønsker Fremskrittspartiet å vite om en slik utredning faktisk vil finne sted og eventuelt når.

Fremskrittspartiet er positive til en utredning om hvorvidt lovens og regelverket etterfølgelses av alle partier og givere. *Men ved utredning om denne type bidrag er det en forutsetning at også problemstillingene som reises her er en del av en slik utredning.*

Et av forholdene som har vært diskutert knyttet til bidrag i valgkampen 2021 er dokumentasjonskrav, ansvarlig for undersøkelser osv. knyttet til giverens finansiering, og om denne kommer fra utlandet. I denne sammenheng må en eventuell utredning og nærmere vurdering av regelverket ta opp i seg det forhold at organisasjoner som gir støtte til politiske partier har medlemmer som ikke oppfyller partilovens krav knyttet til statsborgerskap mv.

Fremskrittspartiet er opptatt av at det blir en lik behandling av forståelsen om direkte og indirekte finansiering også i slike tilfeller.

Med vennlig hilsen
Fremskrittspartiet

Finn Egil Holm
Generalsekretær

Partilovnemnda
Postboks 14
6801 Førde

Oslo 16.11.23

Partistøtte og rapportering

Høyre har hatt en kraftig økning i antall rapporteringspliktige givere i 2023 med 165 rapporterte givere mot 93 givere i 2021. Høyre er, av hva vi kan se på partifinansiering.no, partiet med flest antall givere og giverne er en kombinasjon av privatpersoner og private selskaper. For å sikre riktig håndheving av loven har vi fra sentralt hold i Høyre kommunisert til vår organisasjon at vi skal rapportere alt som kan tolkes som partistøtte og som har en verdi over gjeldende grenseverdi. Vi har således rapportert alt fra direkte pengeoverføringer til ikke-monetær støtte, eksempelvis bruk av sitater fra våre kandidater i annonser hvor ikke Høyre er avsender og vi har undersøkt med eksterne eksperter hvorvidt vi har fått tilgang til valglokaler til underpris. Vi har søkt etter tilfeller så godt det lar seg gjøre og har rapportert der vi mener vi har fått partistøtte.

Basert på valgåret 2023 har vi i Høyre gjort oss noen erfaringer som vi mener er aktuelle å belyse for Partilovnemnda. Dette gjelder hovedsakelig tolkning av regelverket og håndheving av denne.

Tidligere år har vi sett hvordan ulike organisasjoner står frem med politiske synspunkter og i noen tilfeller støtte til en side i politikken. I få tilfeller ble det fremhevet et eller flere konkrete partier de støttet. Vi opplever at dette derimot har endret seg og eskalert betraktelig i 2023, hovedsakelig med LO-familien og deres koblinger til Arbeiderpartiet. Vi har blant annet notert oss at LO har benyttet Arbeiderpartiets folkevalgte i egne annonser, både i egne og kjøpte flater, rettet mot velgere. I flere tilfeller sammen med lederen i LO. Samtidig er de åpne om at de har støttet Arbeiderpartiet ved å frakte politikere rundt i den mye omtalte LO-bussen samt benyttet egne betalte ansatte til valgkampaktiviteter for Arbeiderpartiet. I tillegg registrerer vi direkte aktivitet i valgkamp fra ansatte i fagforeningene. Dette er, etter hvordan vi tolker Partiloven, godt innenfor hva som skal rapporteres og synliggjøres som partistøtte. Vi kan ikke se at dette har blitt rapportert i partifinansiering.no. Kopier av disse tilfelle er vedlagt dette brevet.

Indirekte partistøtte, som over, er i ferd med å øke betraktelig i omfang og får med det større konsekvenser. I ytterste konsekvens påvirker det valg. Vi mener dette er politiske koblinger som skal synliggjøres og manglende rapportering av dette bidrar til å undergrave loven. Vi synes derfor det er lite tillitvekkende å oppleve at andre partier unnlater helt å rapportere bidrag som er av vesentlig verdi og offentlig kjent.

Ifølge Kringkastingsloven er politisk reklame på TV ulovlig i Norge. Forbudet gjelder ifølge Medietilsynet kun reklame som sendes direkte på TV og ikke strømmetjenester. I forkant av årets lokalvalg hadde Fagforbundet flere reklamefilmer på ulike strømmetjenester så som TV2 Play og Viaplay. Reklamen hadde konkrete politiske budskaper slik som «stem mot privatisering» og «stem for mindre forskjeller». Dette skapte stor debatt i ulike fora og Fagforbundet endte med å stoppe valg-reklamene. Dette illustrerer etter vårt syn et behov for oppdatering av gjeldende lovgivning for å gjenspeile medielandskapet som er i konstant utvikling for å hindre slike gråsoner og smutthull.

Partiloven opplyser om at rabatter på varer og tjenester skal rapporteres. I den sammenheng opplever vi at loven ikke hensyntar rabatter som er bransjestandarder, slik som ved annonsekjøp eller kvantumsrabatt ved kjøp av eksempelvis profilartikler. Dette er rabatter som alle vil kunne oppnå, uavhengig av parti eller bransje. Her opplever vi at loven sier at all rabatt skal rapporteres, men at partiene selv i praksis gjør en vurdering av hva som er standard rabatt i markedet og hva som anses som underpris og dermed partistøtte. Her er det rom for svært ulik håndheving.

I Høyre har vi tusenvis av privatpersoner som har gitt et mindre valgkampbidrag under rapporteringspliktig grense, både via kontonummer, VIPPS og hjemmesiden (betaling via det eksterne systemet Teller). Samtidig får vi inn bidrag fra ulike selskaper, både under og over rapporteringsgrensen. For å sikre riktig rapportering iht. loven gjennomfører vi en sjekk med Brønnøysundregisteret på hvert enkelt giverselskap for å se eierstrukturen. Hvis en eier av et selskap med 9 000kr i bidrag i tillegg har gitt 5 000kr privat, har vi rapportert det samlede bidraget på 14 000kr. Vi opplever derimot å ikke ha tydelige regler for hvorvidt vi skal aggregere bidragene hvis en privatperson eksempelvis kun eier 30%, 50%, 70% osv av selskapet. Her har vi ved hvert tilfelle kontaktet SSB for rådgivning. Uklar tolkning av loven på området bidrar til økt ressursbruk, både i partiet men også hos SSB. Samtidig gir den digitale utviklingen økt kompleksitet for rapportering, både for å aggregere bidrag, men også tidspress da vi kan ha opptil 4 uker forsinkelser på innbetalingsrapporter inn til oss fra de ulike systemleverandørene så som VIPPS og Teller.

Vi har opplevd at det i 2023 har forekommet flere ulike varianter av partistøtte, både til Høyre og andre partier. Kildene til bidrag er mange og ofte uventet uten vår kontroll. Eksempelvis har vi sett at det er distribuert brosjyrer rettet mot enkeltsaker og en oppfordring om å stemme et gitt parti for å få gjennomslag. Vi må anta at denne utviklingen vil fortsette i årene som kommer og det vil bli desto mer krevende for partier å overholde gjeldende regelverk når aktiviteten er gjennomført uten involvering av partiene. Hvorvidt partiene alene skal være ansvarlig for å fange opp og videre rapportere inn samtlige rapporteringspliktige bidrag bør derfor diskuteres.

Vi håper med dette brevet å få belyst hvordan vi i Høyre opplever håndteringen av regelverket og med det forhåpentlig gi Partilovnemnda ytterligere grunnlag for å anbefale en utredning av dagens regelverk. Samtidig imøtekommer vi et svar fra Partilovnemnda på hvordan ovenstående problemstillinger vil bli fulgt opp og hvilke tiltak dere vil anbefale for å sikre bedre etterlevelse av gjeldende regelverk i årene som kommer.

Med vennlig hilsen

Tom Erlend Skaug

Generalsekretær i Høyre

 Høyre